

Tiedoksi

Uudenmaan jätelautakunta 08.06.2026

1. Jätehuoltoviranomaisen lausunto jätelakimuutoksesta

Ympäristöministeriö pyysi lausuntoa hallituksen esityksestä laeiksi jätelain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta 30.4. mennessä.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=cfbaf585-80bf-44a0-8a66-7326409d0c1d>

Esityksen tavoitteena on parantaa jätteiden lajittelua, lisätä jätteen erilliskeräystä ja kierrätystä, vähentää kierrätyskelpoisen jätteen polttoa sekä nostaa SER-jätteen (sähkö- ja elektroniikkalaiteromu) erilliskeräystä. Ehdotukset tukevat EU:n jätelainsäädännössä asetettujen kierrätys- ja erilliskeräystavoitteiden (yhdyksunta-, pakkaus-, rakennus- ja purkujäte, SER) saavuttamista. Suomi on rikkomusmenettelyssä ja saanut komission varhaisvaroituksia tavoitteiden saavuttamatta jäämisestä. Lisäksi esityksellä pannaan täytäntöön jätedirektiivin muutoksen elintarvikejätteen vähentämistä koskevaa sääntelyä, tehostetaan valvontaa ja selkiytetään siirtoasiakirjamenettelyä.

Merkittävä osa kansalaisista ja yrityksistä ei lajittele jätteitään erilliskeräysmahdollisuuksien ja jo voimassa olevien -määräysten mukaisesti. Merkittävä määrä kierrätyskelpoista jätettä ohjautuu nykyisin erityisesti hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnasta energiajätteenä polttoon. Jätehuollon palveluntarjoajat eivät aina huolehdi siitä, että niiden tarjoama jätehuoltopalvelu on erilliskeräysvelvoitteiden mukainen. Käytettävissä olevia erilliskeräysmahdollisuuksia ei käytetä tehokkaasti. Lajitteluaktiivisuuden parantaminen olisi kustannustehokkain tapa lisätä kierrätystä. Osittain kysymys on asukkaiden ja jätteen haltijoiden tiedon puutteesta. Siksi tarvitaan tehostettua tiedotusta ja neuvontaa. Erilliskeräysvelvoitteiden viranomaisvalvonta on vähäistä.

Uudenmaan jätehuoltoviranomainen kannatti lausunnossaan esityksen kaikki ehdotukset (oheismateriaali 1).

2. Kompostointitarkastusten tarkoitus

Mediassa on viime viikkoina uutisoitu kompostointitarkastusten ja kompostointitarkastajien lopettamisesta. Julkisessa keskustelussa kompostointitarkastusten tarkoituksesta, taustasta ja toteutuksesta on kuitenkin esiintynyt paljon virheellisiä käsityksiä. Näiden käsitysten perusteella voi syntyä väärä kuva siitä, miksi tarkastuksia tehdään ja mikä niiden merkitys jätehuoltojärjestelmässä on.

Jätelainsäädännössä ei ole säädöstä, jonka mukaan jätehuoltoviranomaisen olisi pakko tehdä kompostointitarkastuksia. Jätehuoltoviranomaisella on kuitenkin oikeus tehdä tarkastuksia silloin, kun se katsoo ne tarpeellisiksi. Kompostointitarkastuksia tehdään tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi sekä sen seuraamiseksi, että jätehuoltomääräyksiä ja jätelainsäädäntöä noudatetaan.

Tarkastuksilla turvataan myös asukkaiden yhdenvertainen kohtelu. Osa kiinteistöistä täyttää biojätteen erilliskeräysveloitteen käyttämällä jäteyhtiön tyhjentämää biojäteastiaa ja maksamalla siitä aiheutuvat kustannukset. Osa taas täyttää veloitteen kompostoimalla biojätteensä kiinteistöllä. Tämän vuoksi on tärkeää voida varmistaa, että ilmoitettu kompostointi myös tosiasiallisesti tapahtuu määräysten mukaisesti. Jos kompostoinnin asianmukaisuutta ei voitaisi lainkaan varmistaa, syntyisi tilanne, jossa osa asukkaista voisi käytännössä välttää veloitteen pelkällä ilmoituksella ilman, että kompostointia tosiasiallisesti harjoitetaan. Tällöin samanlaisessa asemassa olevia asukkaita ei kohdeltaisi yhdenvertaisesti.

Tarkastuksilla on myös merkittävä neuvonnallinen tehtävä. Valtaosa kompostoinnista toteutetaan asianmukaisesti eikä siitä aiheudu ongelmia. Kompostointitarkastuksilla voidaan kuitenkin ehkäistä mahdollisia ympäristö- ja terveyshaittoja sekä varmistaa, että kompostointi toimii tarkoituksenmukaisesti myös jatkossa. Puutteellisesti toteutettu kompostointi voi aiheuttaa esimerkiksi hajuhaittoja tai houkuttaa haittaeläimiä. Tarkastuksilla annetaan neuvontaa kompostorin oikeasta käytöstä, rakenteista ja sijoittamisesta sekä voidaan puuttua mahdollisiin ongelmiin varhaisessa vaiheessa. Tarkastuksia kohdennetaan muun muassa alueille, joilla ympäristönsuojelu- tai terveydensuojeluviranomaiset ovat havainneet haittaeläimiin liittyviä ongelmia.

Kompostointitarkastukset tehdään muun viranomaistyön ohessa, ja ne muodostavat vain pienen osan Uudenmaan jätehuoltoviranomaisen kokonaistehtävistä. Tarkastuksia varten ei ole palkattu erillistä henkilöstöä, vaan niitä tehdään osana muuta viranomaistyötä.

Uudenmaan jätehuoltoviranomaisen näkemyksen mukaan kompostointitarkastusten kieltäminen olisi ongelmallista tilanteessa, jossa lainsäädäntö edelleen sallii biojätteen erilliskeräysveloitteen korvaamisen kompostoinnilla. Jos kompostoinnin asianmukaisuutta ei voida millään tavoin varmistaa, syntyy epätasapaino eri jätehuoltoratkaisujen välille. Käytännössä johdonmukainen vaihtoehto olisi tällöin luopua kompostoinnista biojätteen erilliskeräysveloitteen vaihtoehtona, mikä tarkoittaisi sitä, että kaikilla biojätteen erilliskeräysveloitteen piirissä olevilla kiinteistöillä tulisi olla jäteyhtiön tyhjentämä biojäteastia.

Uudenmaan jätehuoltoviranomaisen alueella yli puolet biojätteen erilliskeräysveloitteen piirissä olevista kiinteistöistä kompostoi biojätteensä kiinteistöllä, ja alle puolella on biojäteastia erilliskeräystä varten. Tämä osoittaa, että kompostointi on merkittävä osa alueen jätehuoltojärjestelmää.

Uudenmaan jätehuoltoviranomainen on tehnyt kompostointitarkastuksia vuodesta 2021 lähtien. Tarkastuksia tehdään suhteellisen vähän verrattuna kompostoitavien kiinteistöjen kokonaismäärään. Vastaanotto on ollut pääosin myönteistä, ja asukkaat, kuntien muut viranomaiset sekä jäteyhtiö ovat kokeneet tarkastukset tarpeellisiksi.

Päätösehdotus

Merkitään tiedoksi.

Päätös